

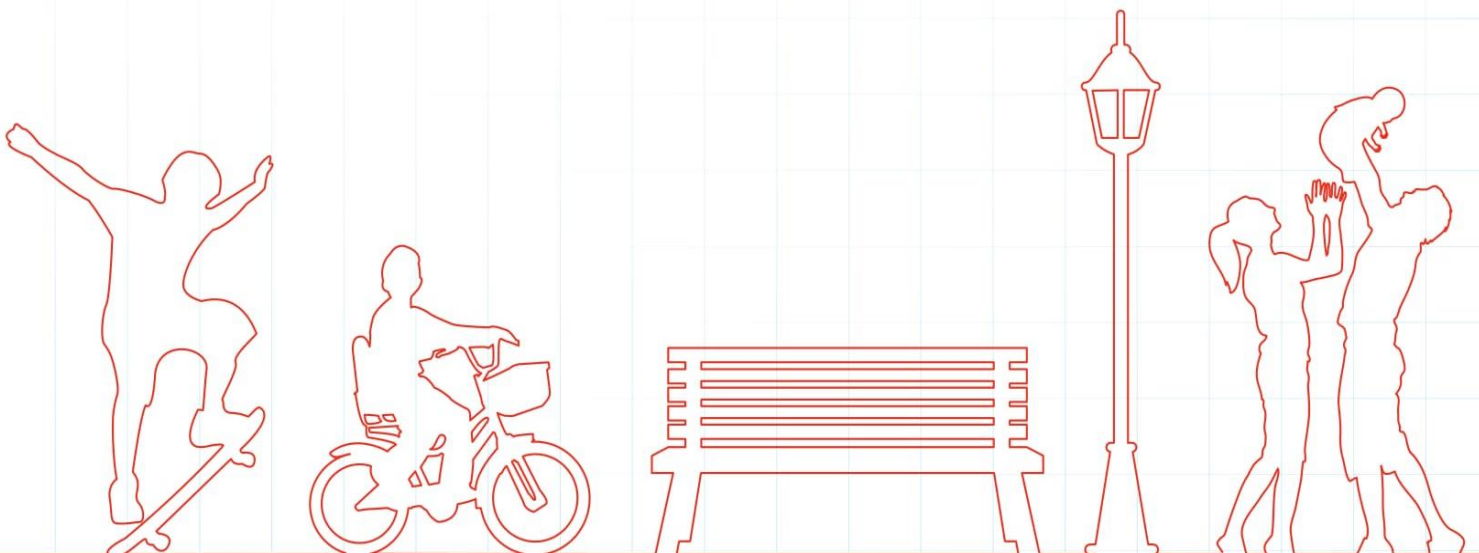
de Kinderombudsman.
wij laten van je horen

Pleegkinderen aan het woord

Ervaringen en behoeften van kinderen in pleegzorg. Een vergelijking met het Actieplan Pleegzorg.

Nummer: KOM007/2019

Datum: 11 juli 2019

Pleegkinderen aan het woord

Den Haag, 11 juli 2019

Onderzoeker

Alexandra de Jong

Kinderombudsvrouw

Margrite Kalverboer

INHOUDSOPGAVE

1. WAT IS DE AANLEIDING	4
VERKORTE CONCLUSIE.....	4
HOE IS HET RAPPORT OPGEBOUWD?	5
2. WAT HEBBEN WE GEDAAN?	6
INTERVIEWS MET PLEEGKINDEREN EN HUN PLEEGOUDERS	6
DATA UIT DE KINDERRECHTENTOUR 2018	6
VERGELIJKING BEHOEFTE PLEEGKINDEREN MET HET ACTIEPLAN PLEEGZORG	7
3. WAT VERTELLEN PLEEGKINDEREN?	9
BEVINDINGEN UIT DE INTERVIEWS	9
BEVINDINGEN UIT DE KINDERRECHTENTOUR 2018	11
4. KNELPUNTEN AFGEZET TEGEN HET ACTIEPLAN PLEEGZORG.....	15
5. BESCHOUWING VAN DE KINDEROMBUDSMAN	18
6. WAT ADVISEERT DE KINDEROMBUDSMAN?.....	19
BIJLAGE 1. VRAGENLIJST.....	20

1. WAT IS DE AANLEIDING

Op 30 mei 2017 is het *Actieplan Pleegzorg* gepresenteerd met verschillende maatregelen waarmee de opvang en ondersteuning van kinderen in een pleeggezin moet worden verbeterd. De uitvoering van het actieplan zal tot 2021 lopen en richt zich op het goed toerusten van pleegouders en meer continuïteit en stabiliteit voor pleegkinderen, ook nadat zij 18 jaar zijn geworden. Ook wordt er actief ingezet op het werven en screenen van pleegouders en op een duidelijke positionering van de pleegzorg als vorm van jeugdhulp.

De Kinderombudsman constateert in een brief¹ aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister voor Rechtsbescherming, dat er met het actieplan goede stappen worden gezet om de kwaliteit van de pleegzorg te verbeteren. Tegelijkertijd signaleert de Kinderombudsman dat het perspectief van kinderen en jongeren die in pleegzorg verblijven in het actieplan en de eerste voortgangsrapportage² onvoldoende naar voren komt. Het is onduidelijk hoe zij de pleegzorg ervaren, welke knelpunten zij zien en hoe deze volgens hen moeten worden aangepakt.

Vanuit het Kinderrechtenverdrag heeft een kind het recht om gehoord te worden over alle besluiten die in zijn of haar leven belangrijk zijn (art. 3 IVRK). Bovendien zijn de ervaringen van pleegkinderen noodzakelijk om een goed beeld te krijgen van de pleegzorg. Nu het perspectief van pleegkinderen ontbreekt, heeft de Kinderombudsman zich ingezet om deze groep kinderen een stem te geven. De resultaten daarvan worden in dit rapport uiteengezet.

Verkorte conclusie

Het *Actieplan Pleegzorg* richt zich op een aantal door pleegkinderen genoemde knelpunten, maar laat ook enkele knelpunten liggen. Het is goed om te constateren dat het actieplan al verschillende punten aanpakt en hopelijk gaan pleegkinderen hier snel de effecten van ervaren. De punten die al in het actieplan worden meegenomen zijn: de onzekerheid die pleegkinderen ervaren door de vele doorplaatsingen en de onduidelijkheid over hun toekomst (actielijn 1), de ontevredenheid over pleegouders (actielijn 1 en 2) en de voorkeur van pleegkinderen voor een pleeggezin boven een instelling of een woongroep (actielijn 4).

Enkele andere knelpunten worden niet meegenomen in het Actieplan Pleegzorg, maar wel in het *actieprogramma Zorg voor de Jeugd*³, het *Actieplan Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen*⁴ en andere acties. Het gaat dan om de vele wisselingen in (gezins-)voogd of pleegzorgwerker, de vermeende onwaarheden die in rapportages

¹ Brief aan ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en aan het ministerie van Justitie en Veiligheid van 31 oktober 2018 met nummer B201800373.

² *Voortgangsrapportage Jeugdinstel*, november 2017, bijlage bij brief met kenmerk 1257236-170202-J.

³ *Actieprogramma Zorg voor de Jeugd*, mei 2017, bijlage bij brief met kenmerk 1329177-175577-J.

⁴ *Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen*, bijlage bij *Kamerstukken II 2017/18*, 31 839, 622.

staan, de behoefte aan een vertrouwenspersoon, de beschikbaarheid van Jeugd-GGZ en het betrekken van pleegkinderen bij besluitvorming.

Een aantal van de door pleegkinderen ervaren knelpunten wordt echter niet door voornoemde actieplannen of programma's opgepakt: de behoefte aan een goed sociaal netwerk om op terug te vallen na de beëindiging van pleegzorg en een visie op goed contact met thuis (ouders, broers & zussen en andere familieleden). De Kinderombudsman adviseert de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister voor Rechtsbescherming aandacht te besteden aan deze punten.

Daarnaast laat dit onderzoek zien dat de stem van kinderen cruciaal is bij het ontwikkelen van acties die het leven van deze kinderen moet verbeteren. De Kinderombudsman ziet dat hier aandacht aan wordt besteed in de uitvoering van het *Actieplan Pleegzorg*. De Kinderombudsman adviseert de ministers om de stem van kinderen structureel in te bedden in al het toekomstig beleid of plannen die hen raken.

Hoe is het rapport opgebouwd?

In hoofdstuk 2 wordt de opzet en uitvoering van het onderzoek besproken. In hoofdstuk 3 volgt wat pleegkinderen hebben verteld. Hoofdstuk 4 beschrijft de overeenkomsten en verschillen met het actieplan. In hoofdstuk 5 volgt een beschouwing van de Kinderombudsman. Ter afsluiting zijn in hoofdstuk 6 enkele aanbevelingen gedaan.

2. WAT HEBBEN WE GEDAAN?

Het onderzoek bestaat uit een vergelijking tussen de behoeften van pleegkinderen en de maatregelen uit het *Actieplan Pleegzorg*. Voordat deze analyse kon plaatsvinden zijn eerst de ervaringen van pleegkinderen verzameld door middel van interviews en het gebruik van de data die met de vragenlijst van de Kinderrechtentour 2018 zijn verzameld.

Interviews met pleegkinderen en hun pleegouders

Via een oproep in de Week van de Pleegzorg (31 oktober t/m 7 november 2018) zijn pleegkinderen gevraagd zich op te geven voor een interview over hun ervaringen als pleegkind. De oproep leverde enkele reacties op. Om meer pleegkinderen te bereiken zijn in januari 2019 alle pleegzorgorganisaties⁵ aangeschreven met het verzoek de oproep in hun nieuwsbrief onder pleeggezinnen te verspreiden. Aan dit verzoek is in groten getale gehoor gegeven en heeft uiteindelijk geleid tot 20 interviews met 17 (voormalig) pleegkinderen en 6 pleegouders.⁶ De groep pleegkinderen bestond uit 5 jongens en 12 meisjes en hun leeftijd varieerde tussen de 10 en 21 jaar.

In de interviews zijn alle aspecten van pleegzorg aan bod gekomen: de uithuisplaatsing, eventuele doorplaatsingen, het leven in een pleeggezin, het contact met biologische ouders en familie, het krijgen van hulp en het geïnformeerd en betrokken worden bij besluiten. Bij al deze aspecten stonden twee vragen centraal:

1. Wat gaat goed?
2. Wat kan er beter?

De verhalen die met deze interviews zijn opgehaald, zijn geanalyseerd om de rode draden eruit te halen; waar liggen de knelpunten en hoe kunnen deze worden opgelost?

Er is ook gesproken met enkele pleegouders omdat sommige kinderen te jong waren om zelf hun volledige verhaal te doen. Pleegouders zijn gevraagd naar de ervaringen en het levensverhaal van hun pleegkind. Daarom zijn ook deze verhalen meegenomen in de analyse.

Data uit de kinderrechtentour 2018

In oktober 2018 vond de tweede Kinderrechtentour plaats.⁷ Om van zoveel mogelijk kinderen en jongeren te horen wat zij belangrijk vinden, is er rond de tour ook een online vragenlijst uitgezet. Met de verhalen, ervaringen en meningen die hierin zijn opgehaald kan de Kinderombudsman kinderen en jongeren een stem geven.

⁵ Combinatie Jeugdzorg, De Rading, Elker, Entrea, Horizon, Jarabee, Jeugdformaat, Jeugdhulp Friesland, Juvent. Juzt, Kenter Jeugdhulp, Leger des Heils Gelderland, Leger des Heils Noord, Lindenhout, Oosterpoort, Pactum, Parlan, Rubicon Jeugdzorg, Scoor Jeugdhulp, Spirit, Sterk Huis, Timon, Trias, Vitree, WSG, Xonar, Yorneo en Youké.

⁶ 14 interviews met alleen pleegkinderen, 3 interviews met pleegkind en pleegouder(s) en 3 interviews met alleen pleegmoeders.

⁷ Kinderombudsman, [Als je het ons vraagt. De Kinderombudsman op Kinderrechtentour 2018](#), november 2018.

De vragenlijst heeft opengestaan van 13 september 2018 tot en met 3 november 2018. Van de 1703 kinderen die de vragenlijst hebben ingevuld, hebben 20 (1,1%) aangegeven in een pleeggezin te wonen. Deze groep bestond uit 6 jongens en 14 meisjes en zij hadden een leeftijd tussen de 8 en 18 jaar.

De vragenlijst bestond uit open en gesloten vragen.⁸ In dit onderzoek zijn de vragen over de 14 omgevingsvoorwaarden, het cijfer voor het leven en de 4 open vragen geanalyseerd.

Als de 14 voorwaarden goed of voldoende zijn, heeft een kind waarschijnlijk een fijne kindertijd en jeugd en groeit hij of zij op in een stimulerende en veilige omgeving. Wanneer een voorwaarde matig of onvoldoende is, kan dit een negatieve invloed hebben op het leven van een kind. Hoe meer voorwaarden niet in orde zijn, hoe zorgelijker dit is.⁹ Op de volgende pagina staat een overzicht van de 14 omgevingsvoorwaarden.

De vier open vragen die voor dit onderzoek zijn geanalyseerd zijn:

1. Wat vind je fijn in jouw leven?
2. Wat kan er beter, om jouw leven (nog) leuker te maken?
3. Wat vind je belangrijk voor de toekomst?
4. Wat zou je doen als je Kinderombudsman was?

De antwoorden van de 20 pleegkinderen op de open vragen zijn net als de interviews geanalyseerd op knelpunten in de pleegzorg en hoe deze kunnen worden opgelost.

Vergelijking behoeften pleegkinderen met het Actieplan Pleegzorg

De knelpunten die uit de interviews en de analyse van de data naar voren zijn gekomen zijn samengenomen. Ze zijn indicatief voor de knelpunten die pleegkinderen ervaren, maar geven geen representatief beeld voor alle kinderen die in pleegzorg verblijven.

De knelpunten zijn vervolgens gelegd naast de actielijnen uit het Actieplan Pleegzorg. Er is gekeken naar welke knelpunten al meegenomen worden en welke knelpunten nog aandacht verdienen.

⁸ De vragenlijst is opgenomen in bijlage 1.

⁹ M. Kalverboer & E. Zijlstra (2006). *Het belang van het kind in het Nederlands recht, Voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*. Uitgeverij SWP: Amsterdam.

Alle 14 omgevingsvoorwaarden

1. Verzorging

- Genoeg te eten en te drinken
- Genoeg kleding
- Genoeg slaap
- Een dokter wanneer het nodig is

2. Veiligheid bij jou in huis

- Je voelt je veilig bij jou thuis
- Er wordt bij jou thuis geen geweld gebruikt
- Er wordt bij jou thuis geen drugs gebruikt
- Er wordt bij jou thuis niet gescholden

3. Liefde en aandacht van jouw ouders of opvoeders

- Je voelt je door hen begrepen
- Ze hebben tijd voor je als je ze nodig hebt
- Je hebt een goede band met ze

4. Structuur, regels en ondersteuning

- Op een vaste tijd opstaan
- Elke dag naar school gaan
- Er zijn afspraken en regels waar jij je aan moet houden
- Er is iemand die je helpt als dat nodig is

5. Het goede voorbeeld krijgen van jouw ouders of opvoeders

- Ruzie wordt uitgepraat
- Ze leggen dingen uit als je iets niet snapt
- Ze zorgen goed voor zichzelf en anderen
- Ze hebben werk of doen vrijwilligerswerk

6. Interesse van je ouders of opvoeders in wat jij belangrijk vindt

- Je kunt je verhaal bij ze kwijt
- Ze luisteren naar jouw ideeën en wensen
- Je kan met iemand praten als je problemen hebt
- Je mag zelf kiezen wat je op een dag wilt doen

7. Opvoeding

- Er is altijd goed voor je gezorgd
- Er staat altijd iemand voor je klaar
- Je hebt contact met volwassenen die langere tijd voor je hebben gezorgd en belangrijk zijn voor je (bijvoorbeeld familieleden of pleegouders)

8. Veiligheid in de buurt

- Je voelt je veilig
- Er is weinig ruzie in de buurt
- Er wordt niet vaak ingebroken
- Er is geen crimineel gedrag
- Er hangen geen vervelende mensen of jongeren rond

9. Respect

- Je wordt niet anders behandeld door andere kinderen (bijvoorbeeld door je geloof of hoe je eruit ziet)
- Je hebt het gevoel dat anderen rekening houden met wie jij bent
- Je hebt het gevoel dat je dezelfde kansen krijgt als andere kinderen

10. Andere volwassenen bij wie je terecht kunt

- Behalve je ouders of opvoeders zijn er andere mensen die jou helpen.
- Je kunt bij familieleden, burens, leraren of andere mensen terecht als je vragen hebt of extra hulp nodig hebt
- Je zit bij een sportclub of vereniging

11. School en vrije tijd

- Je vindt het niet vervelend om naar school te gaan
- Je krijgt op school genoeg hulp en steun, zodat je goed kunt leren
- Je krijgt de kans om in je vrije tijd de dingen te doen die je leuk vindt of waar je goed in bent

12. Contact met vrienden

- Je doet graag leuke dingen met je vrienden
- Je kunt goed met je vrienden opschieten
- Je voelt je begrepen door hen
- Ze houden rekening met wie jij bent

13. Het goede voorbeeld krijgen van mensen die jij kent

- Kinderen en volwassenen die jij kent zorgen goed voor zichzelf en voor anderen en helpen elkaar graag
- Kinderen en volwassenen die jij kent behandelen elkaar met respect
- Kinderen en volwassenen die jij kent hebben een positieve invloed op je

14. Zekerheid in je leven

- Je hebt vertrouwen in je toekomst
- Je woont langere tijd op één plek (niet vaak verhuisd)
- Als er iets verandert dan wordt dat met jou besproken
- Je bent niet plotseling van school gewisseld
- Er zijn geen grote dingen gebeurd in je leven die je moeilijk of vervelend vond

3. WAT VERTELLEN PLEEGKINDEREN?

Bevindingen uit de interviews

De verhalen die pleegkinderen in de interviews hebben verteld, geven een goed inzicht in het leven in pleegzorg. Het merendeel van de kinderen is meerdere malen verhuisd en een aantal kinderen heeft ook in een instelling of gesloten setting gewoond. Twee jongeren zitten op dit moment in een Begeleid Wonen-traject. Ook krijgen of hebben alle kinderen een vorm van specialistische hulp of ondersteuning gehad.

Over het wonen in een pleeggezin

Het overgrote deel van de kinderen woont in een fijn pleeggezin. Ze zijn blij onderdeel te zijn van een gezin. Het pleeggezin voelt voor een aantal kinderen echt als familie. Voor de jongeren die ook op een woongroep hebben gewoond, heeft een pleeggezin of gezinshuis absoluut de voorkeur. Een jongere (15 jaar) geeft aan dat er op een woongroep weinig aandacht is voor het individuele kind: *'Op een woongroep voel je je een nummer. Er is niets persoonlijks, iedere dag is er iemand anders. Je hebt geen idee wie je kunt vertrouwen.'*

Een aantal kinderen is het niet eens met de plaatsing in een pleeggezin. Zij willen graag bij (een van de) biologische ouders wonen en begrijpen niet goed waarom dit niet kan. Zeker wanneer broertjes of zusjes wel thuis wonen. Ook al willen deze kinderen liever niet in een pleeggezin wonen, over het pleeggezin zelf zijn ze meestal wel tevreden. Een enkel kind vindt pleegouders echt ongeschikt, bijvoorbeeld omdat zij kwaad spreken over (een van de) biologische ouders.

Pleegkinderen ervaren eenzaamheid en onzekerheid

Pleegzorg brengt eenzaamheid en onzekerheid met zich mee. Een jongere (16 jaar) vertelde dat de uithuisplaatsing voor hem heel onverwacht kwam. Hij werd vanuit school meteen naar een pleeggezin gebracht: *'Bam, hier woon je nu'*. Hij voelde zich erg eenzaam na de uithuisplaatsing. Ondanks zijn aardige pleegouders, stond hij er voor zijn gevoel echt alleen voor. Pleegkinderen geven aan dat ze onzeker worden van onverwachte plaatsingen. Een aantal vertelt het gevoel te hebben nergens thuis te horen en geen vertrouwen meer te hebben in volwassenen. Ook het gescheiden plaatsen van broers of zusjes en de vele doorplaatsingen die nodig zijn voordat er een passende plek is gevonden, dragen bij aan dit gevoel van onzekerheid.

Het regelen van hulp en andere zaken kan lang duren

Een aantal kinderen geeft aan dat pleegkind zijn soms erg vervelend is, omdat er meer geregeld moet worden. Bijvoorbeeld bij uitjes vlak over de grens, het kopen van een fiets, het kiezen van een school, het krijgen van professionele hulp, etc. Vaak kunnen pleegouders dit niet zelf regelen, de taak ligt bij de (gezins-)voogd en soms moet er eerst toestemming komen van biologische ouders. Deze extra stappen zorgen ervoor dat het lang kan duren voordat iets is geregeld. Wanneer pleegouders ook eigen kinderen hebben, valt het contrast erg op.

Bij het regelen van de juiste hulp ervaren pleegkinderen ook de algemene problemen in de jeugdhulp: de lange wachtlijsten en het tekort aan specialistische hulp en ondersteuning. Een jongere (17 jaar) vertelt dat ze door een time-out tijdelijk niet in haar pleeggezin, maar bij haar vader woont. In overleg is besloten dat een begeleid wonen plek het beste voor haar zou zijn. Ze is hiervoor aangemeld, maar door een wachtlijst zal het nog zeker 9 maanden duren.

Contact met familie is belangrijk maar kan ook lastig zijn

Over het contact met biologische ouders verschillen de kinderen van mening. Bij een aantal is het contact goed en zien ze elkaar vaak genoeg, andere kinderen willen hun ouders vaker zien en bij een laatste groep verloopt het contact moeizaam. In deze groep geven kinderen aan dat contact met ouders veel stress oplevert, dat ouders soms niet komen opdagen, maar dat zij als pleegkind het contact niet een keer kunnen overslaan of in zijn geheel weigeren. Enkele kinderen voelen zich dan ook gedwongen door hun (gezins-)voogd om contact te hebben met hun biologische ouders. Deze kinderen voelen zich niet gehoord wanneer zij hierover het gesprek aangaan met hun (gezins-)voogd. Zij ervaren dat er vooral geluisterd wordt naar de biologische ouders en niet naar het kind.

Het contact met familie is voor het grootste deel van de kinderen heel waardevol. Ze willen graag in contact blijven. Zeker wanneer de kinderen gescheiden van hun broers en zusjes uit huis zijn geplaatst. Ze willen dan weten of zij op een goede plek terecht zijn gekomen, of het goed met hen gaat. Het contact met biologische broers, zusjes en familieleden, zoals ooms en tantes, wordt volgens de kinderen vooral door pleegouders opgezet. Voogden, gezinsvoogden of pleegzorgwerkers lijken hier geen rol in te spelen. Een pleegmoeder noemt het gebrek aan visie vanuit pleegzorg op het contact met de biologische familie zelfs als een verbeterpunt. Dit zou volgens haar een vast actiepunt moeten zijn binnen de pleegzorg: wie is de directe familie, mag het contact er zijn en hoe onderhouden we dit contact?

Goed contact met (gezins-)voogd of pleegzorgwerker is belangrijk, wisselingen zijn vervelend

Het is voor kinderen niet altijd duidelijk wat de rol is van een gezinsvoogd, voogd of pleegzorgwerker. De meeste kinderen kloppen bij vragen of problemen aan bij de (gezins-)voogd, maar voor anderen is de pleegzorgwerker de persoon die vragen oppakt en dingen regelt.

De ervaringen van kinderen met deze professionals is wisselend. Sommige kinderen hebben goed contact en daar worden zaken snel opgepakt en geregeld. Andere kinderen vinden dat zij hun (gezins-)voogd of pleegzorgwerker te weinig zien, dat er te laat wordt gereageerd op vragen en daar duurt het regelen van zaken zo lang dat pleegkinderen en pleegouders zelf in actie komen. Een jongere (15 jaar) vertelt bijvoorbeeld dat hij een heftig voorval had met zijn pleegouders. Dit wilde hij zo snel mogelijk bespreken met zijn pleegzorgwerker. Pas maanden later vond er een gesprek plaats.

Daarnaast ervaren kinderen de wisselingen in (gezins-)voogd of pleegzorgwerker als lastig. Een jongere (18 jaar) heeft vaak haar verhaal opnieuw moeten vertellen. Ook

geeft ze aan dat het moeilijk is als je iemand net begint te vertrouwen, deze alweer weggaat. Eén keer heeft ze een brief gestuurd met de vraag of de voogd niet kon blijven. Helaas was dat niet mogelijk. Een pleegmoeder vertelt dat bij wisselingen in (gezins-)voogd de afspraken over contact met biologische ouders of familie niet goed worden overgedragen of dat deze niet in het dossier staan. De redenen voor deze afspraken moeten dan iedere keer opnieuw worden verteld.

Pleegkinderen ervaren weinig invloed op besluiten

Los van de tevredenheid over de (gezins-)voogd of pleegzorgwerker ervaart een groot deel van de kinderen weinig tot geen invloed op besluiten die voor hen belangrijk zijn. Bijvoorbeeld over het eerder besproken contact met biologische ouders. Ook over (door)plaatsingen voelen kinderen zich niet gehoord. Een jongere (15 jaar) verwoordt het als volgt: *'Er wordt wel gezegd dat je inspraak hebt, maar als zij vinden dat je ergens heen moet, dan ga je. Daar kun je niets tegenin brengen.'* Een andere jongere (18 jaar) vertelt dat er eerst niet werd geluisterd. Het plan was om haar door te plaatsen in een netwerkpleeggezin. Dit wilde zij niet, ze voelde zich daar niet veilig, maar de voogd luisterde niet. Pas nadat haar toenmalige pleegouders de voogd hierop aanspraken is de voogd naar haar gaan luisteren en is zij bij een ander pleeggezin gaan wonen.

Onzekerheid over het leven na 18 jaar

Pleegkinderen die de leeftijd van 18 jaar naderen hebben grote zorgen over het bereiken van die leeftijd. Een jongere (15 jaar) maakt zich bijvoorbeeld erg zorgen over de financiën, maar ook over het netwerk waarop ze kan terugvallen na haar 18e jaar. Er is niemand die voor pleegkinderen spaart, als pleegkind moet je dus voor een studie erg veel lenen. Daarnaast valt het pleeggezin weg, in het weekend kan een pleegkind niet naar huis en kan ook niet bij ouders om hulp vragen zoals anderen dat doen. Het alles alleen moeten opknappen, baart haar zorgen. Meerdere jongeren vinden dan ook dat pleegzorg meer moet doen om het netwerk om een kind op te bouwen, zodat een kind daar altijd op kan terugvallen.

De jongeren die al ouder zijn dan 18 jaar zijn blij dat de pleegzorg nu makkelijker voor jongere pleegkinderen kan worden verlengd. Een jongere (21 jaar) vertelt dat zij één jaar verlengde jeugdhulp heeft gehad. Hierdoor heeft ze de rust gekregen om haar examens af te maken. Daarna is zij gaan studeren en op kamers gaan wonen. Dit was erg zwaar en het ging niet goed. Begeleid wonen zou eigenlijk het beste voor haar zijn, maar ze voldoet niet aan de voorwaarden die in haar gemeente zijn gesteld. Haar ex-pleegouders, die nog altijd voor haar klaarstaan, hebben toen besloten dit zelf voor haar op te zetten. Nu woont ze met een ander meisje op kamers en worden ze begeleid door een hulpverlener die wordt ingekocht via PGB.

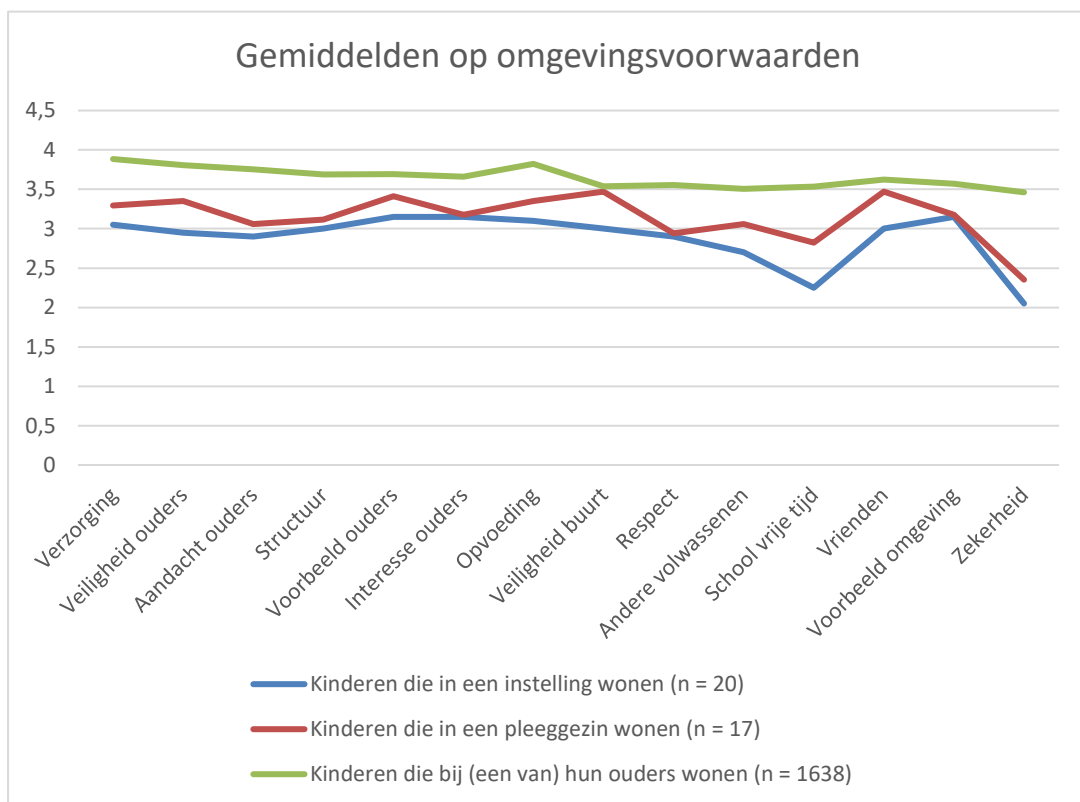
Bevindingen uit de Kinderrechtentour 2018

De 20 pleegkinderen die tijdens de Kinderrechtentour de vragenlijst hebben ingevuld, hebben niet allemaal antwoord gegeven op de open vragen. De knelpunten die hieronder beschreven worden, zijn daarom gebaseerd op de antwoorden van 17 pleegkinderen.

Voordat de knelpunten worden besproken, is het belangrijk een beeld van deze groep pleegkinderen te schetsen. In korte alinea's daarna volgen de knelpunten die zij hebben benoemd.

De groep van 17 pleegkinderen geeft hun leven gemiddeld een 6,1. Zes pleegkinderen hebben hun leven een onvoldoende gegeven (een 5 of lager). Dit gemiddelde cijfer is lager dan de groep kinderen uit de Kinderrechtentour die heeft aangegeven bij (een van) hun ouders te wonen (8,3), maar hoger dan de groep kinderen die in een instelling woont (5,6). Deze vergelijkingen dienen uitsluitend ter indicatie. Zowel de groep pleegkinderen, als de groep kinderen die in een instelling woont (n=20) zijn te klein voor een representatieve weergave van deze groepen kinderen in Nederland.

Ook op de 14 omgevingsvoorwaarden scoort de groep pleegkinderen over het algemeen hoger dan de kinderen die in een instelling wonen en lager dan de kinderen die bij hun ouders wonen. In grafiek 1 zijn de verschillen tussen deze groepen kinderen weergegeven.

Figuur 1: Gemiddelden op de 14 omgevingsvoorwaarden van de verschillende groepen kinderen

Uit de grafiek valt op dat zowel pleegkinderen als kinderen die in een instelling wonen op de omgevingsvoorwaarde *Zekerheid* beduidend lager scoren dan kinderen die bij

(een van) hun ouders wonen. Met *Zekerheid*¹⁰ wordt stabiliteit in leefomstandigheden bedoeld en het hebben van een toekomstperspectief. De omgeving verandert niet plotseling, belangrijke personen zijn (en blijven) aanwezig en er is zicht op een goede toekomst. Een kind dat op deze voorwaarde matig of onvoldoende aangeeft, heeft ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt en maakt zich zorgen over zijn toekomst. Dit resultaat is gezien de situatie waarin pleegkinderen en kinderen in een instelling zich bevinden, niet verrassend.

In de groep van 17 pleegkinderen heeft de helft aangegeven in een kwetsbare groep te vallen. Enkele kinderen hebben bijvoorbeeld te maken met weinig geld thuis of zij gaan naar het speciaal onderwijs. Ook zijn er verschillende kinderen die jeugdhulp krijgen, thuis problemen hebben of ouders hebben die op een vervelende manier zijn gescheiden. Vijf kinderen hebben bovendien met multi-problematiek te maken, zij vallen in twee of vier van de hierboven genoemde kwetsbare groepen.

Over het wonen in een pleeggezin

De verschillen tussen kinderen in hun ervaringen in pleegzorg zijn groot. Een deel van de kinderen is erg negatief over hun pleeggezin, terwijl een ander deel juist heel positief is. Een derde deel vertelt weinig over het leven in hun pleeggezin.

De kinderen die negatief zijn, waarderen hun leven met een onvoldoende. Zij vinden hun pleegouders streng, onrechtvaardig en niet adequaat. Als voorbeelden noemen de kinderen dat ze geslagen worden, dat ruzie door pleegouders wordt uitgelokt, dat andere kinderen in het gezin voorgetrokken worden en dat ze niet begrepen worden. Zij vertellen dat ze weer bij hun ouders willen wonen en zich daar het fijnst voelen.

De pleegkinderen die positief zijn over hun pleeggezin waarderen hun leven met een 7 of 8. Zij vinden het fijn om in een pleeggezin te wonen en geven aan dat ze dit andere kinderen ook gunnen. Een kind noemt haar pleegouders ook haar echte ouders en zou graag dezelfde achternaam krijgen. Ondanks dat ze het fijn vinden bij hun pleegouders, zouden twee kinderen graag weer bij hun ouders wonen.

Niet gehoord worden

De pleegkinderen die negatief zijn geven aan dat niemand, pleegouders, voogd of pleegzorgwerker naar hen luistert. Het gaat dan vooral om hun wens om weer in contact te hebben met, en te wonen bij (een) van de ouders.

Ontevreden over jeugdzorg

De kinderen die liever niet in een pleeggezin wonen, zijn tevens ontevreden over de jeugdhulporganisaties die hen zouden moeten helpen. Slechts twee kinderen noemen echt specifiek wat er fout gaat. Een kind heeft bijvoorbeeld psychische hulp nodig, maar

¹⁰ De naam die voor deze omgevingsvoorwaarde gebruikt wordt, wijkt af van de originele term. Margrite Kalverboer en Elianne Zijlstra gebruiken in hun boek de term *Stabiliteit in de levensomstandigheden en toekomstperspectief*. Zie M. Kalverboer & E. Zijlstra (2006). *Het belang van het kind in het Nederlands recht, Voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*. Uitgeverij SWP: Amsterdam.

deze is niet beschikbaar. Haar toekomst voelt daardoor als erg onzeker. Een ander kind klaagt over de onwaarheden in de rapportages van de Raad voor de Kinderbescherming waardoor zij nu onterecht in een pleeggezin is geplaatst.

Verschillende (door)plaatsingen

Twee kinderen hebben bij de open antwoorden geschreven dat zij op veel verschillende plekken hebben gewoond, zowel in meerdere (gesloten) instellingen als in meerdere pleeggezinnen. Zij zijn beiden blij dat ze nu op een goede plek wonen. Bij één kind hebben de verhuizingen ervoor gezorgd dat zij haar school niet heeft kunnen afmaken. Zij wenst bovendien dat andere kinderen in de toekomst niet meer in groepen worden geplaatst.

Wisselingen voogd

Over het contact met de voogd wordt slechts door één kind gesproken. Hij geeft aan dat hij wil dat zijn pleegouders meer zeggenschap over hem krijgen. Hij heeft namelijk steeds een andere voogd en dat vindt hij niet fijn.

Als zij Kinderombudsman waren

Bij de open vraag wat zij zouden doen als ze Kinderombudsman waren, worden verschillende antwoorden gegeven. Vele pleegkinderen geven aan dat ieder kind veilig zou moeten kunnen opgroeien in een warme omgeving. Enkele kinderen noemen dat er beter geluisterd moet worden naar kinderen en dat ze het recht hebben om bij hun ouders te wonen. Daarnaast wordt het verbeteren van de jeugd-GGZ genoemd en dat er meer aan waarheidsvinding gedaan moet worden.

4. KNELPUNTEN AFGEZET TEGEN HET ACTIEPLAN PLEEGZORG

Om te zien welke door de kinderen aangegeven knelpunten al worden meegenomen in het *Actieplan Pleegzorg* en welke punten nog aandacht verdienen, is er een vergelijking gemaakt met verschillende acties uit het actieplan. Voor de volledigheid volgt hier eerst een korte samenvatting van de actielijnen zoals deze is opgenomen in de laatste voortgangsbrief over de pleegzorg.¹¹

Actielijn 1: Continuïteit en stabiliteit, ook na het 18e jaar

Om kinderen een liefdevolle en stabiele omgeving te bieden binnen de pleegzorg is het van belang dat pleegzorgrelaties stabiel zijn, niet vroegtijdig beëindigen en dat er snel een helder perspectief is voor het pleegkind, zijn/haar pleegouders en biologische ouders.

Actielijn 2: Toerusten van pleegouders

Pleegzorg moet van goede kwaliteit zijn en dat vraagt om goed toegeruste pleegouders. Pleegouders moeten de hulp en ondersteuning ontvangen die ze nodig hebben, goed betrokken worden bij het hulpverleningsproces en makkelijk toegang hebben tot heldere informatie.

Actielijn 3: Werven en screenen van pleegouders

Om pleegzorg goed in te zetten hebben we voldoende pleegouders nodig. Om kinderen te voorzien van een stabiele omgeving is het van belang dat het proces van screening zorgvuldig is en dat aspirant pleegouders goed worden voorbereid op het pleegouderschap.

Actielijn 4: De positie van pleegzorg als vorm van jeugdhulp

Om kinderen “zo thuis mogelijk” te laten opgroeien is het nodig dat gemeenten in de praktijk hier uitvoering aan geven. Vanuit het plan ondersteunen we gemeenten bij het realiseren van dit uitgangspunt.

Overeenkomsten met het actieplan

De analyse laat zien dat een deel van de knelpunten die pleegkinderen noemen al worden meegenomen in het *Actieplan Pleegzorg*.

Pleegkinderen ervaren onzekerheid en eenzaamheid door de vele doorplaatsingen, de onduidelijkheid over het perspectief en de overgang naar volwassenheid. Hier moeten de plannen uit actielijn 1 verbetering in brengen.

De ontevredenheid van pleegkinderen met hun pleegouders wordt deels meegenomen in actielijn 1 door middel van betere matching en deels in actielijn 2 door pleegouders goede hulp en ondersteuning te bieden.

¹¹ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, *Voortgang en intensiveringen pleegzorg*, 4 april 2019. Kamerstuk 31 839, nr. 635.

De voorkeur van kinderen voor een pleeggezin boven een instelling of woongroep sluit aan bij het uitgangspunt om kinderen "zo thuis mogelijk" te laten opgroeien. Met actielijn 4 wordt hierop ingezet.

Overeenkomsten met andere plannen

Niet alleen het *Actieplan Pleegzorg* ziet toe op de door pleegkinderen genoemde knelpunten, ook andere plannen vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport hebben hier invloed op.

In het *actieprogramma Zorg voor de Jeugd*¹² wordt met actielijn 6 ingezet op het investeren in vakmanschap, waarin onder meer wordt ingezet op het verlichten van de administratieve last en het verbeteren van de arbeidsmarkt. Hopelijk draagt dit op termijn bij aan het verminderen van het aantal wisselingen in (gezins-)voogd of pleegzorgwerker voor pleegkinderen.

Het *actieprogramma Zorg voor de Jeugd* richt zich ook op de wens van pleegkinderen om een vertrouwenspersoon te hebben die in hun leven blijft, ook al verandert de plek waar zij wonen. Met actielijn 1 wordt onder andere ingezet op mentoren voor uithuisgeplaatste kinderen. De mentor is een vertrouwenspersoon voor het kind en is zijn vertegenwoordiger richting ouder(s) en professionals.

De behoefte van een pleegkind aan psychische hulp, die zij op dat moment niet kreeg omdat deze niet beschikbaar was, wordt aangepakt in het *actieprogramma Zorg voor de Jeugd*. Met actielijn 1 wordt ingezet op de toegang tot jeugdhulp. Daarnaast wordt er samen met gemeenten, aanbieders en cliëntenorganisaties sluitende afspraken gemaakt over de aanpak van wachtlijsten en wachttijden en de inkoop van landelijke (hoog)specialistische jeugdhulp.

Een pleegkind vertelde over de onwaarheden die er volgens haar in de rapportages van de Raad voor de Kinderbescherming stonden. Het *Actieplan Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen*¹³ richt zich op het verbeteren van het feitenonderzoek in de jeugdbeschermingsketen. Ook wordt er met dit plan ingezet op een goede informatievoorziening en respectvolle behandeling van ouders en kinderen.

Uit de verhalen blijkt dat pleegkinderen weinig invloed ervaren, ook wanneer zij wel gehoord worden. Met de zorgenbrief over de besluitvorming binnen de voogdijmaatregel heeft de Kinderombudsman al eens eerder geconstateerd dat kinderen in jeugdbescherming zich te weinig gehoord voelen en weinig invloed ervaren.¹⁴ In een reactie hierop heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport laten weten in gesprek te gaan met voogdijkinderen om te onderzoeken wat er nodig is om hun stem beter te laten doorklinken. Het aannemen van de motie van

¹² *Actieprogramma Zorg voor de Jeugd*, bijlage bij brief met kenmerk 1329177-175577-J.

¹³ *Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen*, bijlage bij *Kamerstukken II 2017/18*, 31 839, 622.

¹⁴ Kinderombudsman, [Zorgenbrief: Uitkomsten verkenning besluitvorming binnen de voogdijmaatregel](#), november 2018.

GroenLinks-Kamerlid Lisa Westerveld om te onderzoeken op welke manier pleegjongeren effectief een stem kunnen krijgen, zal hier ook aan bijdragen.¹⁵

Verschillen met het actieplan

Enkele door pleegkinderen genoemde knelpunten, worden niet meegenomen in het *Actieplan Pleegzorg* en ook niet in andere programma's of plannen. Hieronder worden deze knelpunten benoemd.

Goed netwerk

Een aantal pleegkinderen maakt zich zorgen over de toekomst wanneer het pleegzorgtraject beëindigd is. Zij hebben behoefte aan een goed netwerk waar zij ook na pleegzorg op kunnen bouwen en terugvallen.

Visie contact met biologische broers, zussen en familie

Het onderhouden van een familieband is voor pleegkinderen erg belangrijk. Vooral het contact met broers en zussen is belangrijk wanneer het gezin uit elkaar is gehaald. Het lijkt erop dat pleegouders dit nu vooral oppakken. Het is onduidelijk of hier binnen pleegzorg een visie en werkwijze voor is.

¹⁵ Motie van het lid Westerveld over een stem voor pleegjongeren, *Kamerstukken II 2018/19 31 839, 660*.

5. BESCHOUWING VAN DE KINDEROMBUDSMAN

Dit onderzoek laat de waarde zien van het perspectief van kinderen. Het is belangrijk om deze mee te nemen bij het opstellen van plannen die direct invloed hebben op hun leven. Vooral nu een aantal pleegkinderen in de Kinderrechtentour hebben aangegeven hun leven een onvoldoende te geven. Door in kaart te brengen waar deze kwetsbare kinderen behoefte aan hebben, kunnen we inzetten op acties die de kwaliteit van hun leven verbeteren.

Uit de analyse blijkt dat al veel van de door pleegkinderen genoemde knelpunten worden meegenomen in het *Actieplan Pleegzorg* of in andere plannen. Het is goed om dit te kunnen constateren. Hopelijk gaan pleegkinderen snel de effecten van deze plannen ervaren. Tegelijkertijd wordt zichtbaar dat andere zaken waar pleegkinderen behoefte aan hebben nog niet worden opgepakt. De behoefte van pleegkinderen aan een goed netwerk en het contact met de biologische familie, zijn punten waar nog aandacht aan besteed moet worden.

Het is ook goed om te zien dat er steeds meer aandacht wordt besteedt aan het betrekken van voogdij- en pleegkinderen bij besluitvorming. In dit kader wil de Kinderombudsman het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wijzen op de richtlijn¹⁶ van het VN-Kinderrechtencomité¹⁷ over hoe besluiten, waar belangen van kinderen en andere belangen een rol spelen, genomen moeten worden. Het besluitvormingskader dat hieruit voortvloeit heeft de Kinderombudsman uitgewerkt in een handreiking. Deze handreiking draagt bij aan een besluitvorming waarin het belang van het kind duidelijk en helder wordt vastgesteld. Naast een handreiking voor professionals wordt er tevens een handreiking voor kinderen en jongeren gemaakt. Daarmee kunnen zij zelf hun belangen vaststellen en dit bespreken met de professionals die over hen een besluit moeten nemen. Beide handreikingen worden in het najaar van 2019 gepubliceerd.

¹⁶ General comment No. 14 (2013) on the rights of the child to have his or her best interest taken as a primary consideration (art. 3, para. 1) (CRC/C/GC/14).

¹⁷ Het VN-Kinderrechtencomité houdt mondiaal toezicht op de naleving van het Kinderrechtenverdrag.

6. WAT ADVISEERT DE KINDEROMBUDSMAN?

1. *De Kinderombudsman adviseert de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister voor Rechtsbescherming te onderzoeken in hoeverre de knelpunten waar nog geen aandacht voor is, alsnog zijn mee te nemen in het Actieplan Pleegzorg of andere plannen.*

Het gaat hierbij om de volgende knelpunten:

- de behoefte aan een goed sociaal netwerk om op terug te kunnen vallen na de beëindiging van pleegzorg en
- de behoefte aan een visie op goed contact met thuis (ouders, broers & zussen en andere familieleden)

Wanneer dit niet mogelijk is vraagt de Kinderombudsman de ministers hier op een andere wijze aandacht aan te besteden.

2. *De Kinderombudsman adviseert beide ministers om de stem van kinderen structureel in te bedden in al het toekomstig beleid en plannen die kinderen raken, van ontwikkeling tot uitvoering.*

De Kinderombudsman ziet dat er steeds meer aandacht is voor het perspectief van kinderen, ook binnen het *Actieplan Pleegzorg*¹⁸ en het *actieprogramma Zorg voor de Jeugd*¹⁹. Voor het effectief zijn van beleid en plannen die zien op kinderen is het cruciaal dat zij betrokken worden bij de ontwikkeling ervan.

¹⁸ In de laatste kamerbrief over de [voortgang van de intensiveringen in de pleegzorg](#) wordt genoemd dat de stem van kinderen een structurele plaats krijgt in de uitwerking van de Actieplan Pleegzorg.

¹⁹ In de [Tweede voortgangsrapportage van het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd](#) wordt een monitoringstraject vanuit ervaringen genoemd: het Grootschalig Luisteren. Hierin worden ook kinderen en jongeren bevraagd naar hun ervaringen in de jeugdzorg.

BIJLAGE 1. VRAGENLIJST

1. Ik ben een:

- Jongen
- Meisje
- Anders.

2. Hoe oud ben je?

...

3. Waar woon je?

- Bij mijn beide ouders
- Bij mijn vader (en partner)
- Bij mijn moeder (en partner)
- Wisselend bij mijn moeder en vader (en partner)
- Bij mijn pleeggezin
- In een instelling
- In een asielzoekerscentrum (azc) of gezinslocatie
- Anders, namelijk:

4. Geldt één van de punten hieronder voor jou? Vink die dan aan. Je kunt meerdere hokjes aanvinken.

- We hebben thuis weinig geld
- Er zijn thuis problemen
- Ik heb een lichamelijke ziekte of aandoening
- Ik heb een diagnose en krijg jeugdhulp
- Mijn ouders zijn gescheiden. Ze kunnen ook niet meer normaal met elkaar omgaan
- Ik ga naar een school voor speciaal onderwijs
- Ik kom uit een ander land en ben naar Nederland gevlucht
- Geen van deze punten geldt voor mij

5. Hoe heb je van de vragenlijst van de Kinderombudsman gehoord?

...

Deze vragenlijst gaat over kinderrechten. Alle kinderen hebben rechten. Dat is zo afgesproken. De rechten staan in het Kinderrechtenverdrag. Het zijn er 54.

Een paar belangrijke kinderrechten gaan over thuis. Dus waar je woont en met wie. Alle kinderen hebben het recht om bij hun ouders te leven. Soms hebben ouders problemen. Als die problemen groot zijn, moeten kinderen soms een tijdje ergens anders wonen. Dat kan bijvoorbeeld in een ander gezin zijn. Of in een tehuis met andere kinderen. Op die andere plek moet er dan wel goed voor je gezorgd worden. Ook als je niet bij je ouders woont, heb je nog steeds het recht om jouw ouders te zien en te spreken. Hierna komen 5 vragen over dit soort kinderrechten. Je kunt bij iedere vraag aankruisen hoe het voor jou is.

6. Liefde en aandacht van die ik van mijn ouders of opvoeders krijg, vind ik... Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je door hen begrepen
- Ze hebben tijd voor je als je ze nodig hebt
- Je hebt een goede band met ze

Wil je daar iets over vertellen?

...

7. Ik vind de structuur, regels en ondersteuning die er thuis zijn... Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je staat op een vaste tijd op
- Je gaat elke dag naar school
- Er zijn afspraken en regels, waar jij je aan moet houden
- Er is thuis iemand die je helpt als dat nodig is

Wil je daar iets over vertellen?

...

8. Het goede voorbeeld dat ik krijg van mijn ouders of opvoeders vind ik... Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Ruzie wordt uitgepraat
- Ze leggen dingen uit als je iets niet snapt
- Ze zorgen goed voor zichzelf en anderen
- Ze hebben werk of doen vrijwilligerswerk

Wil je daar iets over vertellen?

...

9. Ik vind de interesse van mijn ouders of opvoeders in wat ik belangrijk vind... Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je kunt je verhaal bij hen kwijt
- Ze luisteren naar jouw ideeën en wensen
- Je kan met hen praten als je problemen hebt
- Op sommige dagen hoef je niet naar school.
Je mag dan zelf kiezen wat jij wilt doen

Wil je daar iets over vertellen?

...

10. De opvoeding die ik krijg vind ik...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Er wordt altijd goed voor je gezorgd
- Er staat altijd iemand voor je klaar
- Je hebt contact met volwassenen die belangrijk voor je zijn, of die langere tijd voor je hebben gezorgd (bijvoorbeeld familieleden of pleegouders)

Wil je daar iets over vertellen?

...

Dat waren de eerste vragen. We gaan nu verder. Je hebt niet alleen thuis rechten. Ook op school en bijvoorbeeld op je sportclub heb je rechten. Zo heb je het recht om naar school te gaan. Al voelt dat soms misschien meer als een plicht. En wist je dat je ook recht hebt op spelen en vrije tijd? En om samen te zijn met vrienden? Hierna komen 3 vragen over dit soort kinderrechten. Je kunt weer bij iedere vraag aankruisen hoe het voor jou is.

11. Op school en in vrije tijd, is het voor mijn gevoel...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je vindt het niet vervelend om naar school te gaan
- Je krijgt op school genoeg hulp en steun, zodat je goed kunt leren
- Je krijgt de kans om in je vrije tijd de dingen te doen die je leuk vindt of waar je goed in bent (bijvoorbeeld sport, muziek, toneel, scouting of skateboarden).

Wil je daar iets over vertellen?

...

12. Het contact met vrienden vind ik...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je doet leuke dingen met je vrienden
- Je kunt goed met je vrienden opschieten
- Je voelt je begrepen door hen
- Jouw vrienden houden rekening met wie jij bent

Wil je daar iets over vertellen?

...

13. De hulp die ik van andere volwassenen krijg, is voor mijn gevoel... Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Behalve je ouders of opvoeders zijn er andere mensen die jou helpen. Bijvoorbeeld andere familie, burens of leraren.
- Als je vragen hebt of extra hulp nodig hebt kun je bij familieleden, burens, leraren of andere mensen terecht
- Je zit bij een sportclub of vereniging

Wil je daar iets over vertellen?

...

Er zijn ook kinderrechten die gaan over wat er in jouw leven allemaal geregeld moet zijn. Je hebt bijvoorbeeld het recht op genoeg te eten en drinken en op goede zorg van dokters. Ook zijn er kinderrechten die gaan over wat er juist niet mag zijn in jouw leven. Je mag bijvoorbeeld niet anders behandeld worden dan andere kinderen, bijvoorbeeld door jouw huidskleur of om wat je gelooft. Hierna komen 3 vragen over dit soort kinderrechten. Je kunt weer bij iedere vraag aankruisen hoe dit er in jouw leven uit ziet.

14. De verzorging die ik krijg, vind ik... Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je krijgt genoeg te eten en te drinken
- Je hebt genoeg kleding
- Je krijgt genoeg slaap
- Er is een dokter wanneer je die nodig hebt

Wil je daar iets over vertellen?

...

15. Het goede voorbeeld dat ik krijg van mensen die ik ken, vind ik... Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Kinderen en volwassenen die jij kent zorgen goed voor zichzelf en voor anderen
- Kinderen en volwassenen die jij kent helpen elkaar graag
- Kinderen en volwassenen die jij kent behandelen elkaar met respect (zijn aardig voor elkaar)
- Kinderen en volwassenen die jij kent hebben een goede invloed op je

Wil je daar iets over vertellen?

...

16. Ik vind het respect dat ik krijg...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je wordt niet anders behandeld dan andere kinderen die jij kent (bijvoorbeeld om je geloof, om hoe je eruit ziet, omdat je arm of rijk bent, of omdat je een handicap hebt)
- Je hebt het gevoel dat anderen rekening houden met wie jij bent
- Je hebt het gevoel dat je dezelfde kansen krijgt als andere kinderen
- Je kunt alleen zijn wanneer jij dat wilt
- Jouw ouders, opvoeders of anderen, lezen niet zomaar mee met je WhatsApp-gesprekken, e-mails of brieven

Wil je daar iets over vertellen?

...

*Nu komen de laatste paar vragen.
Het is belangrijk dat je veilig kunt opgroeien. Thuis, maar ook op school en in de buurt. Ook daar zijn kinderrechten voor. Je hebt bijvoorbeeld recht op bescherming tegen geweld en mishandeling. Ook moet je beschermd worden tegen gevaarlijke dingen, zoals drugs. Een heel belangrijk kinderrecht is het recht om informatie te krijgen over dingen die voor jou belangrijk zijn. Bijvoorbeeld over waar je woont of waar je naar school gaat. Dit is nodig, omdat je ook het recht hebt om je eigen mening te vormen en die te laten horen. Hierna komen 3 vragen over dit soort kinderrechten. Je kunt weer bij iedere vraag aankruisen hoe het voor jou is.*

17. De veiligheid bij mij in huis, vind ik...

Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je veilig bij jou thuis
- Er wordt bij jou thuis geen geweld gebruikt
- Er wordt bij jou thuis geen drugs gebruikt
- Er wordt bij jou thuis niet gescholden

Wil je daar iets over vertellen?

...

18. De veiligheid bij mij in de buurt, vind ik... Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je veilig in jouw buurt
- Er is weinig ruzie in de buurt
- Er wordt niet vaak ingebroken in jouw buurt
- Er is geen crimineel gedrag
- Er hangen geen vervelende mensen of jongeren rond in jouw buurt

Wil je daar iets over vertellen?

...

19. Ik vind de mate van zekerheid in mijn leven... Goed Voldoende Matig Onvoldoende

Hiermee bedoelen we:

- Je hebt vertrouwen in je toekomst
- Je woont langere tijd op één plek (je bent niet vaak verhuisd)
- Als er iets verandert dan wordt dat met jou besproken
- Je bent niet plotseling van school gewisseld
- Er zijn geen grote dingen gebeurd in je leven die je moeilijk of vervelend vond

Wil je daar iets over vertellen?

...

20. Welk cijfer geef jij aan jouw leven?

- 1 6
 2 7
 3 8
 4 9
 5 10

21. Wat vind je fijn in jouw leven?

(Bijvoorbeeld bij jou thuis, op school of in jouw buurt)

...

22. Wat kan er beter, om jouw leven (nog) leuker te maken?

(Bijvoorbeeld bij jou thuis, op school of in jouw buurt)

...

23. Wat vind je belangrijk voor de toekomst van jou en andere jongeren in Nederland?

...

24. Waar wil jij graag over meebeslissen in jouw leven? Mag je dat nu al?

	Bij jou thuis	Op school	Bij (jeugd)zorg	In de buurt	Weet ik niet	Wil ik niet
Ik mag meebeslissen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou graag willen meebeslissen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De komende jaren gaat Margrite, de Kinderombudsvrouw, zich inzetten voor alle kinderen in Nederland. Ze wil graag van jou horen waar ze kinderen mee kan helpen.

25. Als jij Kinderombudsman of Kinderombudsvrouw was, wat zou je dan willen veranderen voor kinderen in Nederland?

...

We zijn bijna aan het einde van de vragenlijst. We willen je graag nog een paar laatste vragen stellen.

26. Ga je naar school?

- Ja, ik ga naar de middelbare school of het MBO
- Ja, ik ga nog naar de basisschool
- Ja, ik ga naar school en ik werk ook
- Nee, ik ga niet naar school. Ik werk
- Nee, ik ga niet naar school en heb ook geen werk
- Anders, namelijk ...

27. Welke type school volg je?

- Praktijkonderwijs
- VMBO basis of VMBO kader
- VMBO-gl of VMBO-tl
- MBO1 of MBO 2
- MBO3 of MBO4
- HAVO
- VWO
- HBO
- WO

Anders, namelijk:

28. In welke provincie woon je?

Drenthe

Flevoland

Friesland

Gelderland

Groningen

Limburg

Noord-Brabant

Noord-Holland

Overijssel

Utrecht

Zeeland

Zuid-Holland

29. Wil je hier de eerste 4 cijfers van jouw postcode invullen?

...

30. Wist je vóór deze vragenlijst al wat kinderrechten zijn?

Ja

Nee

31. Had je vóór deze vragenlijst al eens van de Kinderombudsman gehoord?

Ja

Nee